

3. Тимошенко, Т., Шевчук, О., & Шевчук, О. Розвиток туризму в громадах і регіонах України в умовах повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 63. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-124>

4. Тимошенко Т.О, Шевчук О.А, Шевчук О.В. «Легідний» маркетинг та позиціонування громад і регіонів в контексті повоєнного відновлення туризму в Україні з врахуванням світового досвіду. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-152>

5. Гапоненко Г.І., Євтушенко О.В., Шамара І.М. Безбар'єрне середовище як передумова сталого розвитку туризму в Україні. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносин. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. 2025. № 21. С. 178–193. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2025-21-19>

Ткач Н. О.,
доцент кафедри публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана,
ORCID: 0009-0002-1242-6431

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ВИЩІЙ ОСВІТІ ЯК СКЛАДОВА ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ ТА ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

У сучасних умовах демократичного розвитку України гендерна рівність набуває значення не лише соціального чи гуманітарного принципу, а й важливого критерію якості публічного управління, освітньої політики та функціонування державної служби. Особливе значення ця проблема має у сфері вищої освіти, оскільки саме заклади вищої освіти формують професійний, управлінський, науковий та ціннісний потенціал держави. Конституція України закріплює рівність громадян перед законом та прямо визначає, що рівність прав жінки і чоловіка забезпечується, зокрема, наданням рівних можливостей у здобутті освіти, професійній підготовці, праці та громадсько-політичній діяльності [1].

Гендерна рівність у вищій освіті повинна розглядатися як складова демократичного врядування, оскільки вона передбачає рівний доступ до освітніх можливостей, академічної кар'єри, участі в управлінні закладом освіти, наукових дослідженнях, грантових програмах і процесах ухвалення рішень. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» визначає метою державної політики досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства, ліквідацію дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів для усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків [2]. Це положення має безпосереднє значення для вищої освіти, оскільки університет є не лише освітньою установою, а й публічним простором формування культури рівності, поваги до прав людини та недискримінації.

Вища освіта виступає одним із ключових інструментів соціальної мобільності та професійної реалізації особи. Відповідно до законодавства України, кожен має право на освіту, а право на освіту не може бути обмежене законом, крім випадків, прямо визначених законом [3]. У сфері вищої освіти це означає необхідність створення таких умов, за яких стать, сімейний стан, наявність дітей, інвалідність, вік, соціальне походження або інші ознаки не повинні обмежувати доступ особи до навчання, академічного розвитку, участі у студентському самоврядуванні чи подальшій професійній кар'єрі [4].

Особливої актуальності набуває впровадження гендерно чутливого підходу в управління закладами вищої освіти. Йдеться не лише про формальне проголошення рівності, а про реальне врахування потреб жінок і чоловіків у кадровій політиці, освітніх програмах, організації безпечного освітнього середовища, протидії дискримінації, сексуальним домаганням, стереотипам і прихованим бар'єрам у професійному зростанні. Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року прямо орієнтована на формування недискримінаційного, інклюзивного та безпечного освітнього середовища [5]. Її реалізація у 2025–2027 роках передбачає операційні заходи, спрямовані на практичне впровадження гендерної рівності у сфері освіти [6].

Гендерна рівність у вищій освіті тісно пов'язана з якістю публічної служби. Державна служба в Україні ґрунтується, зокрема, на принципі забезпечення рівного доступу, що означає заборону всіх форм дискримінації, необґрунтованих обмежень або переваг під час вступу на державну службу та її проходження [7]. Отже, університети, які готують майбутніх державних службовців, управлінців, юристів, педагогів, науковців і фахівців публічного сектору, повинні не лише передавати професійні знання, а й формувати розуміння гендерної рівності як стандарту належного врядування.

У цьому контексті гендерна компетентність має стати важливою складовою професійної підготовки майбутніх державних службовців. Публічна служба не може бути ефективною, якщо її представники не здатні враховувати різний вплив управлінських рішень на жінок і чоловіків, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, студентську молодь та інші соціальні групи. Гендерно чутливе врядування передбачає аналіз потреб різних груп населення, недопущення дискримінації у доступі до публічних послуг, прозорість кадрових процедур, рівне представництво в управлінні та справедливий розподіл ресурсів.

Міжнародний вимір цієї проблематики також підтверджує її значення. Ціль сталого розвитку 5 спрямована на досягнення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат [8]. Рада Європи у Стратегії гендерної рівності на 2024–2029 роки серед пріоритетів визначає подолання гендерних стереотипів і сексизму, забезпечення збалансованої участі жінок і чоловіків у політичному, публічному, соціальному та економічному житті [9]. Для закладів вищої освіти ці положення мають значення як орієнтири для формування освітньої політики, академічної доброчесності, кадрового менеджменту та культури інклюзивного врядування.

Важливим є також досвід Європейського Союзу, де гендерна рівність у сфері досліджень та інновацій розглядається як наскрізний пріоритет. У межах програми Horizon Europe наявність плану гендерної рівності стала критерієм прийнятності для окремих категорій організацій, зокрема закладів вищої освіти та наукових установ

[10]. Це свідчить про те, що гендерна рівність поступово перетворюється з декларативного принципу на управлінський стандарт, без якого неможлива повноцінна участь університетів у міжнародному науковому та освітньому просторі.

Отже, гендерна рівність у вищій освіті є важливою складовою демократичного врядування та публічної служби. Вона забезпечує не лише рівний доступ до освіти, а й формування інституційної культури недискримінації, прозорості, інклюзії та поваги до людської гідності. Для України, яка перебуває в умовах воєнного стану, європейської інтеграції та реформування публічного управління, розвиток гендерно чутливої вищої освіти є необхідною передумовою підготовки нового покоління державних службовців, здатних ухвалювати справедливі, інклюзивні та суспільно відповідальні управлінські рішення.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>.

3. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

4. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

5. Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2022 р. № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-p#Text>.

6. Про затвердження операційного плану заходів на 2025–2027 роки з реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 березня 2025 р. № 260-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/260-2025-p#Text>.

7. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.

8. United Nations. Sustainable Development Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal5>.

9. Council of Europe. Gender Equality Strategy 2024–2029. URL: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/gender-equality-strategy>.

10. European Institute for Gender Equality. Horizon Europe Gender Equality Plan eligibility criterion. URL: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gear/horizon-europe-gep-criterion>

Цвіркун Ю. І.,
д.ю.н., професор кафедри публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5351-9653>

ЩОДО ПИТАНЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ЮРИСТІВ В УМОВАХ АДАПТАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ВИМОГ СУЧАСНОГО СВІТУ

Удосконалення системи підготовки спеціалістів в умовах швидких змін та кризових ситуацій, з огляду на виклики часу, є вкрай важливою складовою процесу освіти. Без оновлення навчального матеріалу, програм, підручників, навчально-методичних посібників, а також сучасних методів підготовки, цифрових технологій та інтерактивних форм навчання досягти бажаного результату неможливо.

Водночас, слід зауважити, що практична підготовка здобувачів є невід’ємною і вкрай важливою частиною навчання у вітчизняних вищих навчальних закладах. Зокрема, ці складові освітнього процесу спрямовані на закріплення теоретичних знань та набуття професійних навичок. Тому практика та стажування студентів також повинні відповідати вимогам часу.